

GEESTELIJKE ONTWIKKELING

13 maart 1970

Goedenavond, vrienden.

U weet allen, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn. U denkt dus zelf na. Ons onderwerp voor vanavond zal meer van geestelijke aard moeten zijn. Daarom wil ik eens met u spreken over:

GEESTELIJKE ONTWIKKELING

Er bestaan vele verschillende soorten mensen en in alle mensen wonen verschillende entiteiten: verschillend in ontwikkeling, kwaliteiten en eigenschappen. Nu is het op aarde gemakkelijk een heel verhaal op te zetten over de wijze, waarop innerlijke en geestelijke ontwikkeling plaats zou moeten hebben. Maar daarmee zouden wij toch de verkeerde kant uitgaan. Geestelijke ontwikkeling en innerlijke processen zijn zodanig persoonlijk van aard, dat je op het ogenblik, dat je de zaak gaat generaliseren, je volkomen verkeerde aanwijzingen gaat geven. Het feit dat ik het onderwerp aansnijdt betekent dat er, volgens mij ook in het meer algemeen wel iets over te zeggen zal zijn, maar onthoudt hierbij steeds: er bestaan geen algemene richtlijnen.

Wij gaan dan in de eerste plaats even nog de samenstelling van de persoonlijkheid na, al kent u die waarschijnlijk reeds: er is waakbewustzijn, onderbewustzijn, bovenbewustzijn en er zijn geestelijke invloeden.

Waakbewustzijn is datgene, wat ik onmiddellijk weet en het herinneringsvermogen, waaruit ik onmiddellijk kan putten.

Onderbewustzijn: een grote reeks van invloeden en herinneringen, waar het waakbewustzijn geen onmiddellijke toegang toe kent, ofschoon zij de menselijke emoties wel beïnvloeden en in vele gevallen ook feiten omvatten, die weliswaar niet bewust worden erkend, maar wel tot de oriëntatie van het Ik bijdragen.

Het bovenbewuste: het geheel van het menselijke denkvermogen, eventueel versterkt met de invloeden van in de menselijke sfeer werkzame entiteiten, waaruit men door eigen afstemming bepaalde elementen zal kunnen ontvangen, een bron van vergroting voor het dagelijkse bewustzijn en in vele gevallen vooral een bron voor inspiraties.

Geestelijk bewustzijn: Het deel van het Ik, dat in de sferen leeft, heeft een eigen ontwikkeling doorgemaakt, die deels onstoffelijk van aard is, deels bestaat uit ervaringen uit vroegere levens. Dit alles bijeen vormt een persoonlijkheid met een eigen reactievermogen en dit betekent dat de geest ook op hetgeen er in de stof gebeurt een eigen reactie vertoont, die meestal, van menselijk standpunt uitgezien, middels het onderbewustzijn inwerkt, maar zeker in het menselijke gedrag mede tot uiting zal komen.

De ontwikkeling: Door de mens wordt ontwikkeling vaak eenzijdig gezien, dus als een vooruitgang in één enkele richting. Dit pleegt te betekenen dat men in feite slechts één enkel moment in de tijd tegelijkertijd kan overzien. Ik kan misschien het denkbeeld middels een parallel duidelijk maken. Stel dat een mens in de tijd vooruit of terug zou kunnen reizen, om weer op hetzelfde ogenblik in de tijd terug te komen. Ook al is schijnbaar tussen heengaan en terugkeer geen tijd verlopen, zo kan men toch stellen dat hetgeen weggaat niet hetzelfde is als wat terugkomt: tussen deze twee ligt een zekere reeks belevingen, een periode van voor het Ik geldende tijd. Wat terugkeert is dus niet identiek met het Ik op het ogenblik van vertrek. Indien ik nu van een enkel punt uitga en in een enkele bepaalde richting ga streven, maak ik het mij hierdoor tevens onmogelijk alles te behouden en bewust nog te zijn, wat ik op het ogenblik van begin ben.

Maar men dient te beseffen dat hetgeen men nu is, een deel is van het werkelijke Ik dat uiteindelijk buiten de tijd bestaat. Het werkelijke Ik is een eeuwig wezen, dat niet de behoefte heeft om veranderingen door te maken, maar slechts de behoefte kent, de inhouden van het gehele eigen wezen te constateren. Daarom moeten wij geestelijke en innerlijke ontwikkelingen niet gaan zoeken op een bepaald punt en op een bepaald niveau, maar moeten trachten die ontwikkelingen zo allround mogelijk te maken. U zoudt de ontwikkeling van geestelijke besefswaarden dan kunnen vergelijken met olie, die op een vlak water gegooid, zich steeds meer naar alle kanten zal uitspreiden. Wat dus geen verandering in hoeveelheid, maar wel in ruimtelijke verdeling betekent. Wanneer wij ons bewustzijn zover kunnen brengen dat wij, met behoud van hetgeen wij nu zijn, voortdurend meer gaan beseffen, zowel omtrent de mogelijkheden die voor ons kwaad zijn, als de mogelijkheden die voor ons goed zijn, datgene wat voor ons ligt, als datgene wat voor ons achter ons ligt, dan zullen wij meer in overeenstemming met ons werkelijke wezen komen, in besef zowel als in reactie. En dat is een belangrijk iets.

Een dergelijke geestelijke ontwikkeling zal grotendeels innerlijk plaats vinden, zodat er naar buiten toe niet veel van te zien is. Dit laatste kan voor u een troost zijn, wanneer u de wereld bekijkt. Want het lijkt er wel eens op of alle zogenaamde ontwikkelingen op aarde eigenlijk mede een soort achteruitgang betekenen. Ik denk hierbij aan denkbeelden, die nu progressief worden genoemd, maar die rond bijvoorbeeld 50 jaren geleden ook bestonden en toen als verouderd en ouderwets werden beschouwd. Zolang wij met de uiterlijke verschijnselen te maken hebben, schijnt er sprake te zijn van herhalingen. Wij zien steeds weer dezelfde elementen in het menselijk gedrag en denken naar voren komen. Om u een voorbeeld te geven: Rond 1928-29 bestonden gelijktijdig longlook en shortlook mode. De rokken van de dames waren soms zo kort dat er hier en daar zelfs politiematregelen tegen werden getroffen. In de goede stad Utrecht moest men bijvoorbeeld in gelegenheden een dame, die wilde charlestonnen en dergelijke, in een jurkje dat boven de knie viel, naar huis worden gezonden, omdat zij onzedelijk gekleed was. In diezelfde tijd was het gebruik van verdovende middelen erg 'in': opium roken, cocaïne snuiven, morfine gebruik en dergelijke, kwamen veel voor. Nu gebruikt men andere middelen, maar de tendens is ongeveer gelijk. Men klaagde in die dagen ook vaak over de krankzinnige en spierverrekkende dansen. Klinkt u dit bekend in de oren? Toen gold dit ook voor oudere dansen als bijvoorbeeld de blackbottom en zelfs de chickenstrut werd soms beschouwd als een onzedelijk iets.

Je zou dus kunnen zeggen dat problemen, handelwijzen en ontwikkelingen zich ongeveer herhalen. Maar dat wat achter die verschijnselen verborgen ligt, de mens zelf, is veranderd. De ontwikkeling van de wereld als geheel wordt voor een groot deel bepaald door een toename van bijvoorbeeld kennis bij de eenling en ontwikkeling van technieken voor het geheel. De eenling van heden weet veel meer dan de vorige generaties over bijvoorbeeld geneeskunde, automotoren en dergelijken. Men aanvaardt het nieuwe eenvoudiger en maakt er gemakkelijker gebruik van. U weet het misschien niet meer, maar de eerste fiets die in Nederland bereden werd, nam geen deel aan het verkeer, maar was een circusnummer, aangekondigd als een act de balance. Toen vergaapte men zich daaraan meer dan nu aan een raket naar de maan. Maar naarmate je meer weet, ga je je ook meer vragen stellen, wil je meer over de dingen denken en spreken.

Voor de innerlijke en geestelijke ontwikkeling is het stellen van vragen eigenlijk veel belangrijker dan het bereiken van bepaalde uiterlijkheden. Wanneer ik in mijzelf een vraag stel bijvoorbeeld over het bestaan van God, dan is dit een vraag geworden, waarop ik zelf een antwoord moet vinden, daar ik niet meer geneigd ben alles zonder meer op gezag aan te nemen. Ik kan God proberen uit te schakelen als persoonlijkheid of wezen, maar zal dan moeten constateren dat ik dit niet zonder meer kan volbrengen. Ik zal er iets voor in de plaats moeten stellen. Wie eerlijk is, beseft dat hij dit nodig heeft om zijn leven zin en inhoud te geven. Zo wordt men er zich van bewust dat in het leven en het gevoelsleven van de mens het onbekende een grote rol speelt.

Zo kun je je op een gegeven ogenblik af gaan vragen of het wel redelijk is zijn medemensen leed aan te doen en onder welke omstandigheden dit nu wel en niet gerechtvaardigd is.

De vragen die men zich stelt, kunnen van zeer stoffelijke en menselijke aard zijn. Men kan zich bijvoorbeeld bezighouden met de vraag wat wel de juiste en redelijk straf is voor iemand, die met een borrel te veel op in een auto gereden heeft of wat men nu eigenlijk zou moeten doen met de een of andere minister die smokkelt. Maar de achtergrond is altijd weer mede iets anders. De achtergrond is voor het innerlijk mede een kans na te gaan, wat men ziet als de relatie tussen het ik en de ander. Vooral wanneer men eerlijk nadenkt, zal blijken dat men maatstaven zoekt voor zichzelf, maar zich tevens af gaat vragen, of men een medemens hieraan wel mag binden. De geestelijke of innerlijke ontwikkeling is dus kennelijk niet in de eerste plaats een kwestie van bereikingen, maar besef, een stellen van vragen, waardoor je horizon groter wordt. Je krijgt meer inzicht in een groter aantal mogelijkheden en verruimt zo zowel redelijke als gevoelswaarden waarin ook de geest zich mede pleegt te uiten.

De geestelijke kwaliteiten van de mens worden op aarde heel vaak gemeten op een wijze, die absoluut onzinnig is; er zijn zelfs mensen, die menen, dat het IQ bepalend zal zijn voor de kwaliteiten van de mens. In feite is IQ alleen maar een maatstaf voor het vermogen van een persoon te reageren binnen het kader van de gangbare denkpatronen. Verder niet. Alles, wat buiten het gangbare ligt, is dan volgens de gebruikte methode niet meetbaar. Zo spreekt men van deugd en bedoelt daarmee in feite: beantwoorden aan onze voorstelling van het goede. Maar die voorstelling van goed en kwaad is zo beperkt en vaak enghartig, terwijl zij zo sterk gebonden is aan emoties en in feite zelfs aan gezagsverhoudingen, dat je op grond daarvan niet kunt zeggen, of iemand nu ook geestelijk goed of kwaad is. Bepalingen van goed en kwaad zijn pas mogelijk, wanneer je je durft al te vragen, wat het "kwade" van het "goede" en het "goede" van het "kwade" zou kunnen zijn. Dus wanneer je geen keuze maakt, in dit verband op grond van algemeen geldende waarden of voorstellingen, maar afgaat op eigen overwogen oriëntatie.

Het innerlijke proces, dat zich hierbij afspeelt, is vaak verbluffend: uiterlijk blijf je meestal dezelfde, je houdt grotendeels dezelfde gewoonten, je blijft op dezelfde manier leven en denken naar buiten toe. Maar in het Ik ontstaat iets, wat men nog het beste met "contacten" kan aanduiden. D.w.z. dat er steeds meer niet redelijke flitsen optreden in het Ik, waardoor men meer begrip heeft voor-, en meer inzicht, in de anderen. Dit beperkt zich niet tot dingen, die op aarde bestaan: je "voelt dingen aan", die er, redelijk gezien, niet zouden kunnen zijn. Je wordt gevoelig voor sfeer, je wordt gevoelig voor de gedachtenuitstralingen van medemensen, je wordt je bewust van problemen op ogenblikken, dat die nog niet algemeen kenbaar zijn. Op deze wijze leef je dus, zij het van binnenuit, eigenlijk steeds intenser. Leven kun je op twee manieren doen: je kunt als mens lichamelijk zeer druk leven, zonder tijd te hebben voor alles, wat met het leven werkelijk voor jou van belang is, of met de verschijnselen verband houdt. De zon schijnt, dat is goed, mooi weer, ik voel mij opgewekt. Basta. Maar hoe is de wind? Wat doet de zon? Waarom voel ik mij vandaag zus en morgen zo? Het zijn allemaal vragen, die in wezen wel materieel zijn, maar die bij een zoeken naar een antwoord de verhouding tussen de mens en zijn wereld veranderen.

Dit heeft op innerlijke en geestelijke bewustwording een zo grote invloed door het feit, dat de mens in zich een beeld van zijn wereld bouwt. Dit wereldbeeld dient te beantwoorden aan de schepping. Wij mogen ons dus niet zonder meer een fantasiewereld aanmeten en die dan onze werkelijkheid noemen. Wel kunnen wij naast de erkende werkelijkheid tijdelijk een soort tweede wereld hebben, waarin vele fantastische elementen bestaan en die wij dan de tweede werkelijkheid noemen. Maar wij kunnen op aarde nooit zeggen: onze werkelijkheid is datgene, wat wij denken. De werkelijkheid op aarde is de feitelijkheid, waaruit men leeft. In jezelf herschep je dus a.h.w. je wereld. Het wereldbeeld is lang niet zo volledig en detailrijk als de wereld buiten u. Het beeld is opgebouwd uit de dingen, die voor u belangrijk zijn. Dit betekent, dat dingen uit de werkelijkheid als bv. een oude vaas, die u niet mooi vindt, in het geestelijk wereldbeeld niet aanwezig zijn, terwijl soms dingen, die u in het verleden hebt gehad in uw huis,

daarin voor u - innerlijk - een blijvende plaats in gaan nemen, ondanks de vervanging in de werkelijkheid.

Uit dit voorbeeld omtrent eigen huis blijkt reeds, dat er verschillen zijn tussen de werkelijkheid en de innerlijke wereld. Maar zo erg is dit ook weer niet, omdat de innerlijke wereld nu eenmaal aan de hand van ervaringen werd opgebouwd. Zij omvat niet alle mensen, maar slechts enkele persoonlijkheden tegen een achtergrond van onderling verwisselbare gestalten zonder eigen gezicht, de massa, zoals u die ziet. De innerlijke wereld wordt dan door de geest geassocieerd met erkenningen, die voor haar ook in de sferen bestaan. Dit zijn punten van zelferkenning, maar daarnaast ook wel degelijk punten van relatie-erkenning. Ik heb een verbinding met de kosmos, ik heb een verbinding met entiteiten, die misschien geheel niet door mij gekend worden in hun huidige structuur, maar waarmede ik zo harmonisch ben, dat ik met hen verbonden ben in gevoelen enz. Evenzeer als met hogere geesten kan ik op deze wijze ook met lagere krachten verbonden zijn. Deze verbondenheden ken ik geestelijk over het algemeen wel. In mijn geestelijk bewustzijn weet ik over het algemeen heus wel, wat mijn mogelijkheden zijn, en dat wat voor mij buiten de stof niet mogelijk is.

Op het ogenblik, dat het Ik een wereldbeeld krijgt, dat voldoende aan de feiten beantwoordt, wordt de werking van het geestelijke bewustzijn ook in het stoffelijk denken en reageren steeds meer actief. De geest gaat dan de stoffelijk erkende voorstellingen, volgens haar eigen erkenningen, mede interpreteren. Zij verandert het ontvangen beeld niet maar geeft de verhoudingen aan, die tussen dit beeld en geestelijke waarden, aan innerlijke mogelijkheden bestaan. Stel het je zo voor: uw innerlijk besef bouwt een kaartje van de wereld op, dat in wezen ook uw eigen Ik weergeeft. Nu komt de geest en tekent de verbindingswegen in tussen de verschillende knooppunten, standjes, en belangrijke gebieden van het innerlijk wezen. Daar je hierdoor andere mogelijkheden leert kennen en de verhoudingen in eigen wezen anders gaat beseffen, kan men wel zeggen, dat deze geestelijke ontwikkeling je tot een geheel andere waardering voor je wereld en wezen voert.

U hebt misschien een gedeeltelijke werking van dien aard wel eens in uw leven meegemaakt: je ziet opeens de wereld anders en weet eigenlijk niet waarom. De mensen hebben een andere betekenis voor je, je ziet hun gedragingen in een ander verband en schrijft aan het geheel vaak afwijkende betekenissen toe. Dit zou een uiterlijk verschijnsel kunnen zijn - ik zeg u dus niet, dat het zeker zo moet zijn - van deze relatie-erkenning. Wanneer de innerlijke relatie-erkenning tot stand is gekomen, zal men ook alle relaties in de wereld geheel reëel, maar op basis van de geestelijke waarden gaan erkennen. De geest krijg op deze wijze de overhand bij de geestelijke en andere contacten, die je in de stoffelijke wereld legt. Ik heb in dergelijke gevallen dus te maken met een innerlijke erkenning, een bewustwording, waardoor mijn innerlijke wereld groter wordt, ik heb gelijktijdig een erkenning van relaties in de wereld buiten mij, waardoor de werkelijkheid in en buiten mij - aan deze laatste kun je in de stof nooit geheel ontkomen - toch een andere betekenis krijgt. Je gaat vele dingen ander zien en beleven.

Het gevolg is, dat ook de mogelijkheden van het Ik naar buiten toe geheel andere zullen worden. Hierdoor is er een ontwikkeling in het ego, dat resulteert in het aanvullen van het meestal zeer onvolledige wereldbeeld in het Ik. Details, die men eerst niet bewust heeft gezien, worden langzaam bijgevoegd. Vergelijk: bij innerlijke en geestelijke ontwikkelingen begint men meestal met een grove schets van een landschap. Door de ontplooiing en ontwikkeling van het innerlijk is men in staat nu eens hier, dan weer daar een kleurtje juist in te vullen, zodat op de duur het gehele landschap geheel te zien is, zoals het in de werkelijkheid is, compleet met perspectief en al.

Het onderbewustzijn is bij het vormen van een wereldbeeld vaak ook belangrijk. De meeste mensen weten niet, hoezeer hun sympathieën en antipathieën, ook buiten geestelijke en karmische mogelijkheden om, door het onderbewustzijn bepaald worden. Er zijn mensen, die een hekel hebben aan vuile nagels. Zij zien niet bewust, dat iemand vuile nagels heeft, maar

reageren: vreemd, die mens is vies. Je wijst de mens af zonder eigenlijk te weten waarom. Onderbewust geredigeerd contact dus. Omgekeerd zullen mensen een kind netjes en lief vinden, omdat het bv. blauwe ogen en blonde haren heeft. Men wil het beschermen en aanhalen. Maar blijf er maar liever af, want het kind is in werkelijkheid een serpent en als je er aan komt, weet je nog niet, wat voor ellende je al zo kunt krijgen. In het onderbewustzijn spelen natuurlijk ook invloeden van de geest en geestelijke elementen een rol. Toch doen wij er beter aan het voorlopig maar te beschouwen als iets, waardoor wij ons oriënteren in de wereld, zonder zelf geheel te weten hoe en waarom. Bij een verdergaan van innerlijke en geestelijke ontwikkelingen worden echter steeds meer details voor geest en stof gelijkelijk kenbaar. Dit betekent, dat vele dingen die onbewust of onderbewust geïnterpreteerd werden, nu meer beheerst en kenbaar in het bewustzijn optreden.

Wanneer je nu hetzelfde kind ziet, weet je, dat je het sympathiek vindt omdat het blonde haren en blauwe ogen heeft. Men zegt niet meer: het kind zelf is sympathiek, maar: ik vind de verschijning van het kind sympathiek om die en die redenen. De mens met vuile nagels wordt niet zonder meer verworpen, maar men beseft de reden van de gevoelens van afwijzing en reageert: de man heeft iets, o ja, vuile nagels; ik zal toch eens opletten, of dat steeds weer voorkomt, want dat vind ik antipathiek, de rest moet ik eerst nog eens bezien. Het gevolg is een gave van onderscheid, die vermijdt, dat men de wereld gaat indelen in goden en demonen, engelen en duivelen, zwart en wit. Wat belangrijk is, omdat de indeling, die ik innerlijk van mijn wereld maak, ook de houding zal bepalen, die ik tegenover de wereld aanneem.

Er schijnen op het ogenblik zelfs nog mensen op aarde te zijn, die menen, dat de boetiekmode het werk is van de duivel. Volgens mij is het eerder de duivel, die hen dergelijke vooroordelen influistert, maar hun reactie wordt hierdoor bepaald. Het gevolg is, dat zij blind zijn voor zowel de goede als de kwade kanten ervan. Mensen die deels hun leven en beleven tot demonie verklaren en daardoor afwijzen en uit hun besef grotendeels verbannen, zullen de wereld nooit juist beseffen en zo noch zichzelf noch de wereld voldoende leren kennen om tot beheersing te komen. De innerlijke ontwikkeling en de daarmee gepaard gaande geestelijke mogelijkheden en ontwikkelingen maken het echter mogelijk de dingen in de juiste verhouding te beleven en te zien. Goed en kwaad worden nog als persoonlijke waarden erkend, maar gelijktijdig verwerpt men niets meer in de wereld zonder meer en algemeen, terwijl men bereid is alle dingen te beseffen. De innerlijke wereld wordt nu ook in dit opzicht vollediger en geeft zo meer houvast aan de feiten en een betere harmonie met de wereld, waarin je leeft, zowel als met alle andere werelden, die daarmee maar verwant kunnen zijn.

De meeste mensen denken helaas over geestelijke en innerlijke ontwikkelingen als iets, wat je middels een cursus zonder meer kunt verwerven. Op het ogenblik, dat u begint een cursus voor innerlijke of geestelijke ontwikkelingsmogelijkheden te volgen, bewijst u daarmee reeds, hoe beperkt uw besef en de in uw bestaande ontwikkelingsmogelijkheden wel zijn. Want een geestelijke of innerlijke ontwikkeling is nu eenmaal een groeiproces, dat niet op grond van theorieën en stellingen tot stand kan komen, maar alleen door het vinden van zelferkenning en zelfbewustzijn.

Zelfbewustzijn klinkt misschien wat vreemd in dit verband. Er zijn mensen, die ontzettend nederig zijn. Zij zijn zo nederig, dat zij de wereld voortdurend schijnen te zeggen: ik ben alleen nog maar geschikt voor vaatdoek. Overigens zijn juist dit meestal de mensen, die anderen vaak als zodanig gebruiken. Zij ontkennen eigen mogelijkheden en krachten vaak zozeer, dat zij er eenvoudig niet toe komen de ander de waarden en mogelijkheden toe te kennen. Zij onderwerpen zich aan de ander, maar dragen op de ander gelijktijdig de minachting, die zij voor zichzelf pretenderen te hebben, over. Misschien meent u, dat het een teken van bewustzijn is, wanneer men zo nederig is? Dat is niet juist, om de doolie dood niet! Zo iemand bereikt juist weinig of niets. Bezie het eens zuiver materieel. Stel u eens voor, dat schaatsfenomenen als Verkerk, Schenk e.d. zouden gaan zeggen: nu ja, ik kan eigenlijk helemaal niet goed schaatsen. Dan zouden deze mensen niet meer kunnen winnen, niet meer kunnen presteren. Je moet ervan

overtuigd zijn, dat je wat waard bent, om werkelijk iets te kunnen zijn. Je hebt zelfvertrouwen nodig.

Nederigheid kan misschien nog aanvaardbaar zijn, wanneer zij slechts de erkenning inhoudt, dat er grotere en andere krachten bestaan. Zodra zij echter de miskenning van eigen mogelijkheden en gedachten, waarden en betekenis inhoudt, schaadt zij de innerlijke wereld, remt zij de geestelijke bewustwording. Kortom: in dat geval kunt u uzelf maar beter meteen naar de uitdragerij brengen. Een geestelijke of innerlijke ontwikkeling kan alleen maar plaats vinden, wanneer wij weten, wie en wat wij zijn. Dit betekent, dat wij onszelf niet hoeven te overschatten, maar ons wel degelijk bewust dienen te zijn van zowel onze kwaliteiten als onze feilen. Er komt dan misschien een ogenblik, waarop wij zo van onze eigen waarden overtuigd zijn, dat wij bereid zijn de grootste proef te aanvaarden, die er als mens voor je kan bestaan: het overbrengen van de innerlijke wereld en vooral ook het innerlijke beeld van het eigen Ik naar de wereld buiten het Ik.

Er bestaan hiervoor verschillende methoden, van de zeer dramatische tot de mystieke en zelfs zakelijke toe. De wijze, waarop men hiertoe komt, is van minder belang dan het feit, dat men bereid is, dat wat in het Ik leeft, te zien in relatie met de waarden, oordelen en mogelijkheden van de als eigen werkelijke wereld ervaren sfeer, i.c. voor u de aarde. Zolang wij in staat zijn eigen innerlijke werkelijkheid en eigen werkelijke wezen te aanvaarden, ook in de termen en normen van onze z.g. werkelijke wereld, neemt het bewust bereiken toe en wordt de innerlijke ontwikkeling versneld, de geestelijke bewustwording afgerond. Door het werkelijke Ik waar te maken en te erkennen maken wij het onszelf mogelijk de gehele wereld te zien in relatie tot het ware Ik. Wij kunnen dan de mentale processen van de stoffelijke wereld onmiddellijk richten op de behoeften en mogelijkheden van het gehele Ik en op de relatie-erkenning met de wereld, die daaruit voortvloeit. De geest zal dan in alle dingen, die men stoffelijk doet, mee kunnen blijven spreken, terwijl men alles blijft beseffen in verband met de eigen werkelijkheid.

Het ontstane besef geeft niet alleen de waarden van de stoffelijke werkelijkheid weer, maar geeft op gelijke wijze in het bewustzijn de relaties met de hoogste krachten aan, alle bindingen met geestelijke werelden en sferen wordt bewust van het contact met de laagste elementalen tot God zelf, bij wijze van spreken. Dan moeten wij wel naar alle kanten gelijkmatig ons besef uit blijven breiden, om dat alleen zo het geheel van de wereld voortdurend beseft kan worden.

Er bestaat geen vaste methode om dit te doen. Maar enkele punten meen ik hier toch wel in zeer algemene zin en niet als voorschriften te mogen geven:

Het is altijd dwaas om éézijdig te denken of te streven, omdat eenzijdigheid een misachting betekent van een zo groot deel van de werkelijkheid, dat ook de eigen werkelijkheid voortdurend in waanvoorstellingen teloor zal gaan.

Verder kunnen wij zeggen: elke innerlijke of geestelijke ontwikkeling zal in de eerste plaats moeten bestaan uit innerlijke erkenningen, de aanvaarding van innerlijke waarden en de uitdrukking daarvan in de eigen werkelijke wereld van het ogenblik.

Naarmate onze innerlijke ontwikkeling voortschrijdt, zullen meer delen van het werkelijke wezen, de werkelijke persoonlijkheid, zoals deze buiten de tijd en in alle sferen bestaat, deel uit gaan maken van hetgeen nu bewust reageert in de eigen wereld, dus voor u de materie.

Wij groeien dus niet alleen maar in de richting van werereldebeseft of Ikbeseft, maar worden gelijktijdig meer kosmisch bewust. Dit kosmische bewustzijn blijft voor de meeste mensen echter een term en meer niet, omdat je eigenlijk alles, wat in je gebeurt niet met de mentale opvatting van kosmisch pleegt te reliëren. Deze belevingen worden voor de mens grotendeels als emotie kenbaar, maar zullen toch werkelijk zijn, de mens kracht kunnen geven, kunnen een mens bedroefd of blij maken enz. Deze kosmische werkelijkheid kan men in de meer religieuze zin op aarde omschrijven als een godserkenning: het is niet alleen maar een "God roept mij". Ik hoor en beseft dan werkelijk, hoe God mij roept en richt. Ik beseft de wetten, die in het totaal van de kosmos bestaan en verwezenlijk dezen in mijn gedrag, omdat ik ze erken als iets, wat met mij verwant is, ja zelfs als iets, wat voor mij bepalend is.

De groei, die er op deze wijze bereikt kan worden, kent praktisch geen limiet. Wij kunnen natuurlijk en niet zonder redenen zeggen, dat de mens, die een bepaalde graad bereikt heeft, niet langer de behoefte gevoelt om als mens te bestaan, tenzij hiermede voor hem het vervullen van een zeer bijzondere taak verbonden is. Na het bereiken van een bepaalde staat van bewustzijn zal de mens dus meestal overgaan naar geestelijke werelden. Maar in theorie is het mogelijk om ook als stoffelijk mens een algeheel kosmisch bewustzijn te bezitten en toch met de mensen als mens te leven. Innerlijke ontwikkelingen en de geestelijke ontwikkeling, die daarmee gepaard gaat, zijn dus wel degelijk belangrijk. Zij wordt voor ons belangrijker, naarmate wij haar minder beschouwen als iets, wat afzonderlijk bestaat, maar haar meer beschouwen als een begrip, dat de integratie aanduidt tussen de wereld in de mens en de wereld buiten hem. Dit met een afstand doen van elk direct oordeel en een terzijde stellen van alle eenzijdigheid in streven en denken.

Hebt u commentaar?

Reactie: Dit gaat te diep om daarop meteen te kunnen reageren.

Spreker: U hebt wel gelijk. Maar in deze tijd wil ik u de mogelijkheid tot inspraak niet ontnemen. Overigens lijkt het mij, dat de meeste mensen, die naar inspraak vragen, bedoelen toespraak, namelijk het recht om anderen bij voortduring toe te mogen spreken zonder daarom ook naar anderen te hoeven luisteren. Maar dat betekent wel, dat wij nu gevoegelijk dit eerste onderwerp kunnen gaan beëindigen. Geestelijke ontwikkeling is nu eenmaal een onderwerp, dat van zo een persoonlijke aard is, dat alles, wat ik daarover poneer, eigenlijk reeds onmiddellijk voor velen onjuist wordt. Zelfs het voorgaande is, in persoonlijke termen gezien, niet geheel juist. Ik hoop echter, door alles zo algemeen mogelijk te stellen, u toch enigszins een beeld gegeven te hebben van het onderwerp.

De enkele punten, die, zover ik weet voor eenieder gelden, luiden: Nooit eenzijdig of zagezegd rechtlijnig denken en handelen, maar in je besef steeds de gehele wereld met al haar verschijnselen erkennen en aanvaarden. Daarnaast: denk nooit, dat je persoonlijk veel of weinig waard bent. Tracht jezelf te beseffen in relatie met je wereld en in relatie met de krachten, die je innerlijk erkent. Nooit de voorstellingen, die je op aarde hanteert beschouwen als maatstaf voor alles, wat je innerlijk denken, beleven, gevoelen moogt. Eerder moet je trachten de gedachten, woorden en maatstaven, die je hanteert, door je innerlijke beleving een nieuwe inhoud te geven.

En daarmee heb ik eigenlijk alles gezegd. Ik kan natuurlijk de nog resterende tijd vullen met omschrijvingen e.d. en bijvoorbeeld beweren, dat een mens met een militaire inslag in wezen iemand is, die meent, dat je begrip en vrede alleen middels slaande argumenten tot stand kunt brengen. Wanneer zo iemand de vrede gaat handhaven, zal hij nadien dan ook vaak in een heldengraf rusten. Je kunt zeggen, dat mensen met een politieke inslag menen, dat je met woorden de werkelijkheid kunt veranderen. Zoals je kunt zeggen, dat een mens met economische inslag, meent, dat voldoende winst alles goed maakt. Hij beseft misschien wel, dat je dit niet mee kunt nemen, maar betreurt dit, omdat hij ook in de sferen nog zo graag wat coupons zou willen knippen.

Er zijn heel wat verschillende mentale houdingen op deze wereld, die diep in de gevoelens ingrijpen. Zo is er de kruideniersmentaliteit, die zozeer de dingen tegen elkaar af wenst te wegen, dat men er niet toe komt, hetgeen men nu nodig heeft, tijdig van de weegschaal te nemen. Op het ogenblik maakt men nogal reclame voor de z.g. vrije mentaliteit. De vrije mentaliteit van deze tijd lijkt mij een mentaliteit, waarbij de mens meent, dat hij vrijer is naarmate hij anderen er meer toe weet te bewegen, hemzelf in alle opzichten vrij te houden. Ik zou zo nog een lange tijd voort kunnen gaan. Maar voor uw geestelijke en innerlijke ontwikkeling is slechts van belang, dat u begrijpt, dat al dergelijke typen ook eerlijk hun best kunnen doen,

hoewel het feit, dat zij het goed menen en hun best doen, voor u nog niet hoeft te betekenen, dat u hun stellingen en persoon als valide voor het Ik moet aanvaarden. Wat erop neer komt, dat u hun goede bedoelingen dient te respecteren, zonder dat u ze daarom gelijk hoeft te geven of hun stellingen te aanvaarden. Want, anders zou een soort lemmingdrang onder goedmenende mensen u ertoe gaan brengen, zonder meer, alleen uit respect voor die anderen, het water in te marcheren en dit zolang te doen, tot u in onze wereld ontwaakt met het besef: nu heb ik toch eigenlijk voor niets te veel gedronken. Kortom: be open minded, zoals de Engelsman het zo mooi zegt en maak u voor de rest geen zorgen. Of u nu definitief weet, dat er een God is of niet, is niet zo belangrijk, wanneer u maar weet, dat er in uzelve onbekende dingen zijn, waar u naar hunkert en waarvan u in zekere zin zelfs afhankelijk bent.

Het is ook niet belangrijk, of u alles weet van recht en rechtvaardigheid. Tussen haakjes, naarmate de mensen meer rechten hebben gestudeerd, weten zij meestal minder van rechtvaardigheid af. Mijn excuses. Belangrijk is voor ons, dat wij steeds weer handelen volgens ons werkelijk rechtsbesef. Dan hebben wij al veel gedaan. Herleidt de dingen steeds weer tot jezelf, hoe moeilijk dat je ook vaak is. Probeer steeds weer zelfstandig een eigen houding te bepalen en krachtens deze houding ook je relaties met de wereld vanuit jezelf te bepalen. Dit zonder anderen hierdoor te hinderen bij het vormen van hun eigen houding en eigen relaties. Zo eenvoudig is het.

Wanneer u dit alles hebt aangehoord en begrepen, komt er misschien een ogenblik dat u zich afvraagt, of u eigenlijk wel een innerlijke en geestelijke ontwikkeling kent. Op het ogenblik, dat u zich dit afvraagt, hebt u deze reeds. Op het ogenblik, dat u zich af gaat vragen, wat de zin der dingen is, komt u niet tot een erkenning van de absolute waarheid, maar begint u wel aan een proces van bewustzijnsverruiming. Elke uitbreiding van het eigen bewustzijn voert tot een verdere innerlijke en geestelijke ontwikkeling. Daarom hoop ik, dat u allen dit onderwerpje vooral zult beschouwen als een op zich misschien niet eens zo belangrijke aansporing om toch jezelf eens wat vragen te stellen. Want wie zichzelf vragen stelt en bovendien de moed heeft zichzelf die zo eerlijk mogelijk te beantwoorden, zal ontdekken, dat hij veel meer van de waarheid kent, dan hij voor mogelijk had gehouden en zelfs vaak veel meer gaat beseffen, dan hij vroeger voor zich had willen weten.

Ik wens u vele aangename ontdekkingen in het rijk der innerlijke waarheid toe.
Goedenavond.

ESOTERIE

Goedenavond, vrienden.

Ook in dit tweede deel van onze bijeenkomst dien ik in te gaan op geestelijke of esoterische problemen. Nu zal ik de laatste zijn om te ontkennen, dat deze problemen inderdaad bestaan: de mensen maken ze voortdurend nieuw aan, dus er is geen reden om aan te nemen, dat daaraan ooit een tekort zal ontstaan. Maar dit is voor mij toch nog geen voldoende aanleiding, om dergelijke vraagstukken nu nader onder de loupe te nemen. Ik hoop dan ook, dat u mij zult willen vergeven, wanneer ik op mijn wijze bescheiden commentaar lever op uw wereld, die, zoals u begrijpen zult, gezien wordt vanuit mijn geestelijk standpunt, zodat er voor u alle reden kan zijn om het met mij niet eens te zijn.

Ik zie in Nederland langzaam maar zeker de politieke strijd op gang komen. Overal kondigen de verschillende partijen aan, wie het eigenlijk is, die beslist. Met misleidende leuzen als: "Wie beslist er? U!!!" tracht men u de illusie te geven, dat u werkelijk uw eigen lot in handen hebt. Mogelijk hebt u werkelijk wel enig lot in handen, maar dan is er een grote kans, dat het een niet is.

Ook geestelijk ontdek ik in uw wereld soortgelijke neigingen. Wie bepaalt, of u ooit zalig zult worden? U. Wanneer u tenminste gehoorzaam bent en niet verder nadenkt dan u wordt

voorgezegd. Ik vind het een bedenkelijke toestand, waarin eigenlijk de mens het recht ontzegd wordt zelf na te denken, daar hij, zo hij zich zou verstouten dit toch te doen, een a-politiek of zelfs een a-sociaal iemand wordt genoemd met a-religieuze tendenzen en atheïstische neigingen, voorbestemd voor hel en chaos. Om eerlijk te zijn, wanneer ik zie, wie er zoal naar de hemel schijnen te moeten gaan, volgens de op aarde geldende opvattingen, vraag ik mij af, of die hel en die chaos wel zo verschrikkelijk kunnen zijn, als zij worden af geschilderd. Het zou wel eens een gezellige boel kunnen worden, want juist daar schijnen de meest interessante typen terecht te komen.

Maar als het werkelijk interessant en gezellig is, is het geen hel.... Een hel is een oord van droefenis, van voortdurende frustraties, van afwisselend te grote koude en te felle hitte, kortom, zo iets als Nederland. Neen. Wanneer je degenen die het paradijs op aarde of in het hiernamaals nagaat, kom je tot de conclusie, dat hun paradijzen waarschijnlijk alleen maar paradijzen kunnen zijn in de ogen van de met parabels paraderende patriarchen, die u het paradijs als het enig echte willen aanbevelen. U zelf zoudt er eerder tot radijs of andere knolvrucht worden, om anderen niet te hinderen in hun genieten van het licht. Want zo, onderaards en in afzondering, moet men veelal voortbrengen, wanneer men dergelijke voorgangers volgt.

Ik hoor, dat uw wereld wordt geplaagd door een nieuwe golf van suffragettes, die zich met de trotse naam Mina betekenen. Deze naam - Mina - heeft voor mij een zekere inhoud: het betekent minoriteit. Ik meen vooral minoriteit op het punt van besef. Want op het ogenblik, dat de vrouw volledig gelijk wordt gesteld met de man, is zij zwaar in het nadeel. Zij heeft op het ogenblik vele voordelen die zij ontleent aan het feit, dat zij niet met de man gelijk is gesteld, zodat de gelijkstelling de meeste vrouwen ongetwijfeld minder prettig zou bekomen. De onbeleefde dame, die een heer een trap tegen de schenen geeft, kan waarschijnlijk nu rekenen op een wat verbouwereerd gezicht, een gemompeld pardon en een haastige terugtocht. Als Dolle Mien haar zin krijgt, zal zij voor de scheen, die zij kwetste, waarschijnlijk een gekwetst oog oplopen, geheel en fraai blauw, ook zonder mascara.

U zult zich misschien afvragen, hoe het komt, dat de dolle Mina's voor mij een analogie vertonen met zekere geestelijke problemen. Welaan, ik zal trachten u dit duidelijk te maken, ofschoon ik mij bewust ben van mijn onvolkomenheid, wanneer het er om gaat uiting te geven aan zaken van een dergelijke diepgang. Op het ogenblik, dat een geestelijke leider krachtens zijn leiderschap, van u kan eisen, dat u hem met respect behandelt en gelijktijdig probeert met u te spreken in de stijl van oude jongens onder elkaar, is de kans groot, dat hem vragen worden gesteld, die zijn leiderschap in gevaar brengen. Erger nog wordt het, wanneer hij ten koste van alles tracht een eenmaal verloren gezag te herwinnen. Dan wordt zelfs een trots "tiara Paultje" opeens in de ogen der wereld een boskabouter, terwijl een prins van een kerk op dezelfde wijze verandert in de directeur van een afdeling van een sociaal-religieus bedrijf, die moeite krijgt met zijn arbeiders, die te veel beginnen te klagen over de arbeidsvoorwaarden. Zelfs de geestelijke leider, die de mensen de enig ware weg naar de hemel wil tonen, wordt onder dergelijke omstandigheden tot de leider van iets, wat eerder een KNAC of ANWB lijkt, daar steeds weer aanvragen komen voor tourroutes door mensen, die het gestelde geestelijke doel op aangename en mooiere wijze wensen te bereiken.

De invloed, die dit heeft op de mentale processen en zelfs geestelijke processen, maken dit tot verschijnselen van uw tijd, die wij niet over het hoofd mogen zien. Niet, dat er veel kans is dat dit zal gebeuren: men geeft u die kans niet eens. Maar te midden van een dergelijke rumoerige wereld komt men er al te snel toe te zeggen: wij willen geestelijk streven, laat dus dit rumoer aan ons voorbijgaan. En als oprecht deel van een christelijke maatschappij vergeet men daarbij de toch wel zeer belangrijke zinsnede: " Indien het Uw Wil is, o Vader". Want uiteindelijk is vaders wil wet. Iets wat moeder na zovele jaren radorumoer zal bedroeven, maar niet veranderd kan worden. Want de Vader is de kracht, en deze bepaalt, niet wij.

Wanneer die Vader als kracht heeft bepaald, dat er op deze wereld Bolle Willems, Dolle Mina's en andere vreemde exemplaren rond mogen lopen, zo heeft hij daarmee ook bepaald, dat de mensen op die wereld zich daarmee bezig zullen moeten houden, of zij willen of niet. Wanneer die Vader het mogelijk maakt, dat een kerk het celibaat instelt en priesters hun trouw aan de kerk toch met een andere vorm van trouwen zouden willen aanvullen, zo mogen wij, naar ik meen, wel veronderstellen, dat ook dit volgens de wil des Vaders is. Het is immers in andere gevallen zo eenvoudig de mensen te zeggen: alles is Gods' wil, wat God doet, is welgedaan! Maar dat alles, wat er op de wereld mogelijk is en gebeurt, wel eens Gods' wil zou kunnen zijn, wil er bij die mensen dan niet in. Nu weten 'zij' ook zo goed, wat God van u wil: extra bijdragen in het collecte zakje, strikte gehoorzaamheid en vooral kleppen voor de ogen, zodat men niet naar de verkeerde kant kan kijken. Nu lijkt dit laatste mij hoogstens voor bepaalde automobilisten doelmatig, daar zij hierdoor misschien meer hun aandacht aan de weg en minder aan hun aangenaam gezelschap zouden wijden.

Vrienden, uw wereld doet zich aan mij voor als een poppekast, waarin men, volgens de leuzen van grote komische films, ten minste één daverende grap per minuut vertoont. Want wat kan er bv komischer zijn dan het volgende?

"God is met ons." Indien wij dit maar lang genoeg herhalen, krijgen wij als trouwe klanten kennelijk volgens de verwachting van sommige mensen Gods zegen en zegeltjes toe.

"God staat achter u!" Maar als je later omkijkt, staat er niemand, zelfs niet degenen, die jou hebben uitgezonden.

"De Here vraagt van u ..." Bezie je, wat die God eist en vraagt, dan blijkt dit een vreemde overeenstemming te vertonen met de eigen opvattingen van de profeet, die een meestal ouder individu, met bekrompen dictatoriale neigingen is.

Het is een komedie. Een komedie, waarin de oude tijd soms genoegelijk schijnt te herleven, zodat Pat en Patachou herleven in de gestalte van Luns en De Jong en een nieuwe Harold Lloyd op duizelingwekkende hoogte balanceert onder de naam Subandrio. Het is een wereld, die voor mij voortdurend vragen schept, vooral t.a.v. de door mensen uiteindelijk steeds weer gekozen oplossingen. Wat denkt u over 't volgende: In Den Haag is nog steeds woningnood, laat ons er dus steeds meer kantoren bijbouwen. Een oplossing, die misschien in de mond van de gebroeders Bever nog aardig zou klinken, maar die m.i. in de mond van vroede vaders toch bedenkelijk stinkt naar onverstand. Wij hebben een stad nodig, die een regeringszetel waardig is, zo luidt dan het vervolg. Ik zou zeggen, dat een regering, zetelende in een stad, door haar wijsheid de stad een waardige naam over de gehele wereld zou moeten bezorgen, al geef ik toe, dat in dit geval de kans daarop niet zo groot is. Maar wanneer het regeringsaanzien mede bepaald moet worden door een nerven, pardon, nsrvi-project, zo kan ik aan niets anders denken dan aan het bouwen van een moderne toren van Babel. Nu zou een toren van Babel misschien wel een goed symbool zijn voor uw toch wel zeer aantrekkelijke stede: immers hoeveel, wordt er gebabbeld in deze stad. En al het ambtelijk gebabbel komt een spraakverwarring als die van Babylon ongetwijfeld reeds vaak gelijk, zonder dat er een toren is. Met een toren zou dus de verwarring waarlijk absoluut kunnen worden.

Wie op dergelijke wijze tracht zich bezig te houden met de problematiek van uw tijd, vraagt zich verder af: wanneer zullen nu eindelijk de Zeeuwsche eilanden zich zelfstandig en onafhankelijk verklaren, wanneer zal Friesland zich eindelijk eens werkelijk te weer gaan zetten tegen de dictatuur van de Haagse regenten? Wanneer zal eindelijk Koog aan de Zaan opstaan en hernieuwd aan de bevrijding van Alkmaar beginnen, al is het maar van belegerende touristen? Want al gebeurt er niet te veel, de opstandige leuzen en eisen nemen overal toe. Dus is er kans, dat er werkelijk iets gaat gebeuren. Of meent misschien niemand werkelijk, wat hij in volle ernst openbaar beweert? Zo zijn er vele vragen. Uit de aard der zaak zijn zij niet werkelijk geestelijk van aard. Want wat moet je met geestelijke waarden doen in een wereld, die nog niet eens schijnt te weten, wat zij met kenbare stoffelijke waarden en mogelijkheden eigenlijk aan moet? Het is maar goed, dat er een voortdurend natuurlijk evenwicht wordt gehandhaafd, zelfs onder

de kletsers. Want hierdoor weten wij in ieder geval, dat de toekomst vele problemen niet zal kennen.

De jeugd van vandaag is opstandig. Dat is niet zo erg: uiteindelijk worden de jongeren wel ouder en zullen zich dan uiteindelijk op welke wijze dan ook binnen een maatschappelijk verband in het leven moeten houden. Hun ontevredenheid is waarschijnlijk van voorbijgaande aard, vooral omdat zij steeds door jongeren met andere opstandigheden worden afgelost, zodat zij in het besef ouderwets geworden te zijn, er het zwijgen wel toe zullen gaan doen. Erger wordt het, wanneer de trend van opstandigheid overslaat op de ouderen, vooral de gepensioneerden, die alle tijd hebben voor revoluties en opstanden. Ik zie het al: eindelijk de opstand van de gebitsdragers die, tandenratelend, optrekken naar het Binnenhof om de Heren van State duidelijk te maken dat zij ook een deel van de sociale koek willen hebben. Nu is de sociale koek tegenwoordig een soort Groningerkoek, die, in plaats van met kandij, met kiezelstenen is doorzaaid: wie probeert ervan te happen, bijt zich daarmee vaak de tanden uit. Slechts hij, die een grote bek heeft en zo grote happen kan zwelgen, ontkomt daaraan en krijgt zo veel meer dan hem redelijk toekomt.

Is dit nu kritiek? Eigenlijk niet. Ik meen, dat het meer van doen heeft met het vaststellen van feiten. Een wereld, die voortdurend bezig is, in naam van de welvaart een verdere beperking van bevolkingsaantal door verdere waterverontreiniging en luchtvervuiling tot stand te brengen is m.i. geen redelijke wereld. Deze wereld heeft ongetwijfeld behoefte aan geestelijke waarden of t.m. waarden met een geestelijke inslag. Maar de meest indrukwekkende inslag schijnt nog steeds uit te gaan van een politie-gummiknuppel. In het bijzonder schijnt iets dergelijks bereikt te worden, wanneer de ene knuppel de andere hanteert. Slaat de politie er echter niet op in, dan slaat wel de een of andere protestbende als de bliksem toe en zet weer vele onschuldige voertuigen in brand. Zij beschouwen dit slechts als drama, wanneer per ongeluk een van hun eigen vervoersblikken medeslachtoffer van de actie wordt.

Neen, er is misschien wel behoefte aan een meer geestelijke inslag, maar daarom bestaat deze nog niet. Want geestelijke waarden vind je niet met mediteren, hoe leuk het ook is, zonder meer. Geestelijke waarden bereik je ook niet met een gezamenlijk in gebed neerknielen en gezangen zingen, vóór je optrekt om alle verdorven en dwaze heidenen het dorp uit te slaan. Ik geloof niet, dat geestelijk bewustzijn wordt bevorderd door het sluiten van een seksboetiek en meen niet, dat de openbare orde gediend is met steeds verder gaande regelingen. Ik geloof, dat de mens, die naar geestelijke waarden streeft of daartoe terug wil keren, zich in de eerste plaats bezig zal moeten houden met de verbetering van eigen wezen. Nu staan velen, zodra dit ernstig gezegd wordt, wat verwezen te kijken: "Wij hebben", zo roept men dan uit, "ons gehele leven besteed aan het verbeteren van anderen." Antwoord je hen dan eerlijk: "en kijk nu eens rond je, wat daarvan terecht is gekomen", zo wenden zij zich getroffen en bedroefd af van een dergelijke miskennis van hun ijerige zelfverminkingen.

Neen, wie bij zichzelf wil beginnen, moet allereerst maar eens beseffen, dat het leven altijd vanuit het eigen Ik beleefd wordt. En er is voldoende te beleven, wanneer je t.m. niet probeert met uiterlijkheden je innerlijke begeerten voor eenieder te verbergen. Wat dit betreft, heb ik mij wel eens afgevraagd, of er nu niet een mogelijkheid zou bestaan om de gedachten en dromen van de bestrijders van bv. de pornografie eens op te nemen en te reproduceren. Er zou volgens mij hierdoor dan een veel actueler, erger vorm van pornografie in omloop komen, waartegen deze heren dan, gezien de bron, moeilijk bezwaren zouden kunnen maken, zonder nu voor eenieder kenbaar mede zichzelf te veroordelen. Nu betekent dit beginnen bij jezelf vooral niet, dat je erg vergeestelijkt moet zijn. Ik heb mensen meegemaakt, die in mijn tijd buitengewoon vergeestelijkt heetten te zijn. Dat betekende, dat zij zoveel zorg hadden voor bv. hun schoothondje, dat zij een medemens lieten verrekken, omdat het arme, hulpeloze diertje, dat alleen postboden placht te bijten om zijn lieve tandjes speels te oefenen, immers veel meer recht had op menselijke aandacht en hulp, dan medemensen, die oud en wijs genoeg waren voor zichzelf te zorgen.

Daarnaast speelden kerk, loge, seance een belangrijk deel van de tijd een rol in het pogen anderen duidelijk te maken, hoe veel beter, edeler, geestelijker men was dan anderen. Overigens is deze vorm van zelfverheffing in uw dagen niet geheel meer mogelijk. Men zou met een dergelijke houding ook nu nog boven den volke verheven kunnen worden, maar dan aan het einde van een stuk koord volgens de aloude procedure, die hier ter stede op het groene goodje zo vaak werd gevolgd. Ik neem nu maar aan, dat u mijn verwijs naar uw stedelijk historisch verleden zonder meer kunt verwerken. Ofschoon wij uit de aard der zaak vergeten, dat, wat eens een de Wit werd aangedaan, niet in deze tijd wederom kan worden gebruikt om de zonden der democraten weg te witten. Er is trouwens geen groen zoodje meer, maar hoogstens kan men spreken van een rooms-rood zoodje. En zoals bij de visser, die een aardig zootje heeft, is men ook hier geneigd de burens mee te laten delen. Men doet dit plechtig, zelfs niet per KLM, maar met de veelvliegende en luxere Luns.

Ook deze pogingen om te vergeten dat zelfverheffing en zelfrechtvaardiging naar buiten toe zinloos zijn, wanneer men niet eerst innerlijk tot klaarheid is gekomen, worden ongetwijfeld ten dele aangetast door de vreemde onwil te begrijpen hoe wij uit eerlijke overtuiging en tegen eigen belangen in, steeds weer ons verzetten tegen de onredelijkheden en onwil van anderen. Er blijft misschien wel een ordertje hangen, maar wie mag uiteindelijk de rekening betalen? Het is begrijpelijk, dat men, met een gevoel van eigen onvolkomenheden, een zekere duiding van de fouten bij anderen tot stand kan brengen. Ik vind het alleen niet juist om er dan ook in te delen. Ofschoon delen natuurlijk een redelijke zaak wordt, wanneer je gelooft in de waarde van de gemeenschap. Maar helaas zoekt men in uw gemeenschap meestal naar de grootst gemene deler om de deling en verdeling tot stand te brengen. Dit betekent dan dat de onderlinge verdeeldheid door de wijze van verdeling van onderlinge middelen en mogelijkheden steeds groter zal worden en men steeds minder na zal denken over hetgeen men zelf had moeten doen, maar tot nu toe steeds nog heeft vergeten.

Ik begon mijn betoog met te spreken over politieke strijd en uw politieke partijen. Dezen herinneren mij op het ogenblik vaak aan mensen, die druk bezig zijn met hun eigen geestelijke bewustwording. Want ziet, zij sommen alles op, wat de andere partijen hebben nagelaten - ongetwijfeld mede, omdat zij hierbij korter en duidelijker kunnen zijn dan bij een opsomming van hun eigen nalatigheden. Steeds weer hoor je hen duidelijk maken, wat een ander had moeten doen en niet gedaan heeft, of wel heeft gedaan en niet had moeten doen. Zoals menigeen, die, vergeestelijkt strevende naar een vernieuwing van eigen besef en een bereiken van kosmische waarheid, in feite komt tot een voortdurend veroordelen en aanklagen van anderen. Zodat hij langs deze weg kennelijk niet een kosmisch, maar eerder een komisch bewustzijn bereikt.

Vraag: Wat zou men in deze tijd moeten doen, wanneer men al streeft naar geestelijke bewustwording om zich althans enigszins te onttrekken aan de draaikolken der maatschappelijke versnellingen?

Antwoord: In de eerste plaats geldt dan naar ik meen: zoek de dingen niet op, die u ergeren. Wanneer u weet, dat in een krant advertenties staan, waarin partnerruil wordt gevraagd en u voelt daarvoor niet, ja, bent daar sterk op tegen, lees dan die krant niet, of lees t.m. die rubriek niet. Wanneer u voorbij een winkel komt, waar blote gestalten op papier, schaars bedekt door prijsbriefjes, liggen uitgestald, vraag u dan niet af, hoe het mogelijk is, dat dit wordt toegelaten, maar kijk eenvoudig niet en loop door. Wanneer u meent, datgene jonge dame een te korte of te lange jurk aanheeft, let er niet op en pas er hoogstens op, dat u niet op de te lange trapt. Er bestaat een spelletje, dat "mens erger je niet" heet. Het maakt op de spelers meestal weinig indruk, wanneer zij worden geslagen, omdat zij weten, hoe ludiek de bedoeling is van het onderling pesten aan de hand van het rollen der dobbelstenen. Welaan, het gehele leven is een spelletje "mens erger je niet". Indien u van dit leven dus geestelijk enkele vruchten hoopt te plukken, zo zult u ongetwijfeld moeten beginnen met u niet te ergeren aan anderen. Trouwens,

wanneer u eerlijk tegenover uzelf bent, kunt u zich reeds meer dan voldoende ergeren aan uw eigen stomiteiten.

Bovendien moet u er mee rekenen, dat degene, die van een ergernis aan anderen, vruchten wil plukken, zich in ongeveer dezelfde positie zal bevinden als de Nederlandse appelteilers: hij zal ongetwijfeld subsidie aan moeten vragen om zijn eigen boomgaard te kunnen rooien. Overigens gebeurt iets dergelijks reeds hier en daar in openbare lichamen enz. Dan heet dat de opkomst van nieuw links e.d. Wij zouden in onszelf moeten komen tot een progressief accord: de overeenkomst met anderen, dat eenieder zijn eigen weg mag gaan, mits wij maar de mogelijkheid behouden ons eigen besef van weg en mogelijkheden te behouden. Maar wat verveel ik u met deze opsomming van dergelijke dingen, terwijl u die natuurlijk reeds allen van buiten kent.

Misschien verwacht u van mij praktische raadgevingen op dit terrein. Ofschoon ik daartoe misschien niet de meest geschikte persoon ben, zal ik trachten ook aan die verwachting tegemoet te komen.

Ik zou dus zeggen, heren, wanneer u een dolle Mina ontmoet, doet zo gij ontmoet...

Ik zou zeggen: dames, wanneer u zozeer voor gelijke rechten opkomt, moet u eerst afstand doen van uw voorrechten.

Ik zou willen zeggen: meneer pastoor, wanneer u wilt trouwen, bedenk, dat er op het ogenblik toch reeds veel meer behoefte aan sociale verzorgers schijnt te bestaan dan aan geestelijke leiders.

En ik zou zeggen: huishoudster, wanneer u meneer pastoor zo graag wilt hebben, neem dan maar, wat je kunt krijgen.

Ik zou willen uitroepen: politici, wanneer gij stemmen wilt winnen, zoudt gij eerst eens moeten leren werkelijk te doen, wat de kiezer van uw vraagt. Want zodra u uw mandaat beschouwt als het recht, om anderen, ook uw kiezers, tegen hun wil in te betuttelen, moet u het ook niet vreemd vinden, wanneer u wederkerig betutteld wordt per stembus.

Ik zou willen zeggen: vrienden, indien gij in deze wereld van seksuele verworpenheid u gegrepen voelt door de arme misleidde jeugd, denk eerst een terug aan uw eigen zonden. Zie dan de zaak wat meer door de vingers en geniet er een ogenblik aan bij uw herinneringen, en zeg: ook ik ben wijzer geworden.

Dit laatste is dan misschien niet geheel juist, maar het zal u in ieder geval een troost zijn.

Indien gij meent, dat de gemeenschap u verkeerd behandelt, protesteer niet luid: men is eraan gewend. Protesteer zacht, aanhoudend, maar merkbaar.

Wanneer u voor uw laatste geld een kroket uit de automaat haalt en het blijkt, dat die bedorven is, ga niet naar de warenwet, want tegen de tijd dat die er wat aan kan doen, heeft mogelijk een ander zich reeds een ziekte gegeten. Grijp dus de kroket en schrijf daarmee op de ruit: Rot! Dan weet eenieder tenminste, waar hij aan toe is.

Indien gij meent, dat gij goederen moet verwerven, bedenk dan wel, dat storten in geld niet slechts tijd kost.

Schulden hebben de neiging zich te vermeerderen als knaagdieren. En zoals u weet, hebben knaagdieren vaak een voortplantingssnelheid, die die van 't geluid schijnt te benaderen.

Leef met de middelen die u nu hebt. U zult zich dan geen zorgen hoeven te maken over uw schulden en u zult zich veel minder zorgen maken over de noodzaak uw goede fatsoen en stand op te houden tegenover anderen.

Dit is immers de nieuwe tijd? Welaan, Hagenaars, gebruik dan voortaan uw vioolkist alleen om uw viool in te bergen. Tenzij u geen viool kunt spelen en Oom Jan geen interesse voor het apparaat heeft. Dan kunt u er nog altijd de kachel mee aanmaken of zo. Dus help u zelf en gebruik geen vioolkisten om aardappelen te vervoeren, of een aktentas om uw blote blaadjes in te verbergen.

Bewaar uw "houten ham", als praktisch wapen voor degenen, die uw huiselijke beslotenheid ongewenst trachten te verstoren, maar zet haar niet op tafel: zij is geen consumptie artikel - ondanks uw plaatstelijke folklore op dit gebied.

Lef is een commoditeit, die op het ogenblik eenieder schijnt te bezitten. Opschepperij en bluf maken u dus niet meer tot een schijnbaar uitzonderlijk iemand. Eenvoud kan daarvoor nog wel dienen. Deze heeft in uw dagen nog iets exclusiefs.

Bevalt de eenvoud u niet zozeer, tracht dan verstand te hebben. Het is wel niet in de mode, maar juist daardoor kunt u, door uw gezonde verstand te gebruiken, in deze dagen misschien toch nog veel bereiken.

Indien u ervan overtuigd bent, dat Nederland ten gronde gaat, tracht uw eigen grondbezit te vergroten, want dan kunt u in het geval wanneer u gelijk zoudt hebben, ten gronde gaan op eigen bodem.

Als u het hinderlijk vindt, dat anderen met een vlag wuiven, wuif eens vriendelijk terug met uw zakdoek. Misschien dat zij u dan uiteindelijk begrijpen. Indien u terug wuift met uw idealen, ontstaat er maar weer een nieuwe veldslag.

Nederland is oranje. Dat is veel meer waar, dan men pleegt te beseffen, en niet vanwege het koningshuis alleen. Want ziet, het verwaterende rood heeft zich gemengd met het geel-wit en daarbij zijn zo langzaamaan nog enkele onheilsprofeten met wat zwartekousenkerkzwart gekomen, zodat Nederland in een nieuwe vorm zijn oranje heeft herwonnen.

Laat ons dan trots zijn op de Nederlandse leeuw, die zo trots opzitten kan en pootjes geven, die brult op bevel en overigens om zijn postuur te kunnen behouden, zich rijkelijk voedt met uw aller overproductie aan salaris en de daarop geheven lasten.

Geestelijke waarden, geestelijke betekenis zie ik als het zinvol maken van stoffelijke waarden: wanneer u stoffelijke waarden niet zinvol kunt maken, zijn uw geestelijke pretenties van nul en generlei waarde.

Wanneer u spreekt over democratie en terwille van de democratie de kiesdrempel wilt verhogen, bent u geen democraat. Dus waarom zoudt u er dan nog verder over praten?

Wanneer u gelooft in God op een bepaalde manier en u vindt het noodzakelijk om iedereen aan te vallen die anders gelooft dan u gelooft, gelooft u kennelijk niet, dat uw God meer weet en kan dan u.

Degenen, die voortdurend bezig zijn anderen te dwingen om in te gaan, zowel in de stoffelijke inzichten als in geestelijke sferen en werelden, hebben daarmee weinig succes, tenzij zij bereid zijn moord en doodslag te plegen. Laat ons daarom steeds weer beginnen bij het begin:

Laat ons, juist omentwille van de geestelijke waarden beginnen met enkele eenvoudige voornemens.

1. Ik zal niet geloven, wat ik anderen omtrent mijzelf vertel, voor ik ook mijzelf bewezen heb, dat het waar is.
2. Laat anderen zeggen over mij, wat zij willen, zoals over zichzelf. Ik zal het alles aanvaarden, omdat het niet werkelijk belangrijk is.
3. In plaats van te schreeuwen over hetgeen anderen niet of niet goed doen, zal ik eerst eens nagaan, wat ik zelfstandig wel en goed kan doen.
4. Ik zal mij niet te veel bezighouden met geestelijke theorieën, omdat daarin meestal de geestelijke praktijk ten ondergaat.

Waarmede, vrienden, u een onderwerpje hebt aangehoord, dat u misschien vermaakt, maar waarschijnlijk ook soms geïrriteerd en verveeld heeft. De verveling is trouwens eigen aan vele geestelijke onderwerpen. Ik kan dat ook wel begrijpen, want niets is voor een mens zo vervelend dan te horen over onderwerpen, waar hij wel vanaf weet, maar waar hij toch niets mee doet. Misschien hebt u zich ook geërgerd over mijn steeds herhaalde referenties aan materiële toestanden en omstandigheden. Ik kan ook dit begrijpen. Maar in een wereld, waarin een verwonding van Cruyff belangrijker is dan een bombardement van een stad, zijn de verhoudingen zodanig zoekgeraakt, dat het ook voor mij moeilijk wordt, mij t.a.v. de juiste verhoudingen te oriënteren.

Als u meent, dat ik te veel kritiek heb uitgeoefend op uw wereld, bent u bezig, mij te bekritisieren. Ik stel voor dit op basis van wederkerigheid voort te zetten en tot de eindconclusie te komen: er kan dan toch ook nog wel veel goeds geweest zijn. En degene, die het hiermede niet eens

kan zijn, kan ik slechts zeggen: waar ik gesproken heb uit mijn beste geestelijk besef zullen onze standpunten waarschijnlijk nogal eens verschillen. Het is moeilijk na te gaan, waar en in welke mate dit precies het geval was. Maar het is ook niet zo belangrijk. Maar wanneer wij het eens kunnen worden over het feit, dat wij het op bepaalde punten oneens zijn, kunnen wij desalniettemin zeggen, dat wij daarin reeds een punt van aanknoping hebben gevonden, dat het begin kan zijn van een harmonische ontwikkeling.

En hiermede benaderen wij het einde van onze bijeenkomst. Ik heb getracht iets van mijn eigen denkbeelden te spuien. Want waar in het innerlijk van de mens eindelijk de verdorring breekt en de eerste bloei van nieuw besef tot stand komt, zijn onvoorstelbare krachten in het ego aan het werk. Er zijn dan in het Ik krachten actief, die sterker zijn dan de macht, die verborgen ligt in vulkanen. Maar wie daarvan iets in de wereld moet gaan tonen, kan dit slechts doen door zich tot feiten te beperken en met lichte ironie of zelfs met enige spot de mensen te confronteren met wat je ziet als de waarheid. Wij dienen te beseffen, dat de waarheid, zo maar en zonder meer voor mensen en ook voor vele geesten soms maar moeilijk te dragen is. Daarom de wat badinerende toon van mijn bijdrage aan uw bijeenkomst.

Nu mag ik u nog een laatste raad geven voor deze tijd: probeer niet te vlug te zijn, anders botst u voortdurend op degenen, die nu te langzaam worden.

Goedenavond.
d.d. 13 maart 1970